

SĒŅU VĒROŠANA GAUJAS NACIONĀLAJĀ PARKĀ

Austrijas agrene (*Sarcosypha austriaca*)

Lielā dižsardzene (*Macrolepiota procera*)

Zarainā dižsardzene (*Herizium clathroides*)

Foto: Juris Smaļinskis

Maršruts

Latvijā ir sastopams vairāk nekā 4000 dažādu sēņu sugu. Sēnes ir neparasti organismi, kas apvieno īpašības, kas tos padara līdzīgus gan augiem, gan dzīvniekiem. Ne velti tās iedala atsevišķā sēņu valstī. Sēnēm piemīt liela krāsu un formu daudzveidība, tādēļ tās ir interesants dabas vērošanas objekts. Gaujas Nacionālajā parkā ir novērojama liela biotopu daudzveidība – sausie un mitrie, kā arī nogāžu meži, dižkoki, veci un satrupējuši koki, kritālas, sausokņi, bijušo muižu parki u.c., kas kopumā rada bagātīgu sēņu dzīvotņu daudzveidību. Piemērotā laikā un vietā redzēto sugu un formu skaits būs iespaidīgs! Pilnvērtīgai sēņu iepazīšanai nepieciešamas zinošs gids!

Ieteicamais laiks

Sēnes var vērot visos gadalaikos (arī ziemā), taču piemērotākais laiks šādai nodarbei, kad raksturīga vislielākā sugu daudzveidība, ir jūlijs – septembris.

Maršruta gaita

Ieteicams izvēlēties vienu vai vairākas norādītās vietas un izveidot savu vietu maršruta secību. Visas minētās vietas nav ietveramas vienas dienas maršrutā.

Ceļa segums

Pārsvārā meža takas, zemes ceļi, dabiska meža zemsedze.

Garums

Sēņu vērošanas maršruti ir galvenokārt īsi – dažu kilometru rādiusā ap autostāvvietā atstāto transporta līdzekli vai tuvākās autobusa pieturas / dzelzceļa stacijas apkaimē.

Ilgums

Atkarīgs no vērotāju interesēm, sēņu esamības, gida klātbūtnes (vai bez gida), vienā vietā pavadītā laika. Parasti viena līdz dažas stundas.

Grūtības pakāpe

Viegli.

Marķējums

Nav marķēti, izņemot posmu gar Amatas labo krastu, kur ir marķējums (oranži krāsu aplī, sarkani rombī) uz kokiem.

Der zināt!

Maršruta veikšanai nepieciešami piemēroti apavi, vēlams – gumijas zābaki. Mitrā (slidenā) laikā ir jāuzmanās stāvās upju nogāzēs. Vēlams veikt pretērču aizsardzības pasākumus. Katrs pats ir atbildīgs par drošību maršruta veikšanas laikā. Glābšanas dienesti: 112.

SERVISS

Siguldas novada Tūrisma informācijas centrs

Sigulda, Ausekļa iela 6, 67971335, info@sigulda.lv, www.tourism.sigulda.lv

Amatas novada Tūrisma informācijas centrs

Amatas nov., Ieriķi, Kumadas iela 2, 64119024, 28681083, turisms@and.lv, www.amata.lv

Cēsu Tūrisma informācijas centrs

Cēsis, Pils laukums 9, 64121815, 28318318, info@cesis.lv, www.tourism.cesis.lv

Valmieras Tūrisma informācijas centrs

Valmiera, Rīgas iela 10, 64207177, tic@valmiera.lv, http://visit.valmiera.lv

Pārgaujas Tūrisma informācijas punkts

Pārgaujas nov., Straupes pag., Stalbe, "Ezeriņi", 26620422, turisms@pargaujasnovads.lv, www.pargaujasnovads.lv

Viesnīca "Karlamuiza Country Hotel"

Amatas nov., Drabešu pag., Kārļi, 26165298, info@karlamuiza.lv, www.karlamuiza.lv (Ēdināšana iepriekš piesakoties)

Brīvdienu mājā "Vējiņi"

Pārgaujas nov., Straupes pag., "Vējiņi", 29354189, pazemeszeri@gmail.com, www.pazemeszeri.lv (arī kempings "Paegli")

Adventure Ride

Pērle 1, Alderi, 29269559, info@adventureride.eu, www.adventureride.eu

Baltic Wildlife

28808440, laura@balticwildlife.eu, www.balticwildlife.eu

INTERESANTĀKĀS SĒŅU VĒROŠANAS VIETAS

1 | Silciema meži

Apkārtne 1–1,5 km rādiusā ap Silciema dzelzceļa staciju ir viena no iecienītākajām Pierīgas sēņotāju vietām. Te var atrast Latvijā populāras ēdamās sēnes – dažādu sugu gailenes, bēržlapes, baravikas un citas bekas, vilnišus, rudmieses, čigānenes u.c. sēnes. Interesantākās ir rudzupuķu smilšbeka (*Gyroporus castaneus*), neēdamā raganbeka (*Boletus luridus*), ēdamā piepe – aitu piepe (*Albatrellus ovinus*; Skandināvijā iecienīta ēdama sēne) un zeltainā korallene (*Ramaria aurea*). Silciemā var ērti nokļūt ar Rīgas–Valkas vilcienu.

2 | Lielstraupes meži

Meža masīvs 1–2 km DR, D no Lielstraupes, kur var atrast lielāko no Latvijas cepurīšu sēnēm – lielo dižsardzeni (*Macrolepiota procera*). Tā ir ēdama svaigā veidā, vai arī pagatavojama kā karbonāde. Ļoti plašs cepurīšu, t.sk. ēdamo sēņu klāsts. Automašīnu var atstāt Lielstraupes centrā.

3 | Zvārtes ieža apkārtnē

Šeit var baudīt izcilas ainavas un lasīt sēnes gar Amatas krastiem, izejot dabas taku no Zvārtes ieža līdz Veclauču tiltam (~ 4 km). Te var atrast medicīnā izmantojamo čagu, kā arī alkšņu spulgpiepi (*Inonotus radiatus*), kurai poru virsma maina krāsu dažādos gaismas leņķos. Uz kritušiem kokiem novērojamas dažādas koksnes noārdošās sēnes. Automašīnu var atstāt pie Zvārtes ieža apmeklētāju centra (maksas apmeklējums V-X). Amatas kreisais krasts no Zvārtes ieža līdz Veclauču tiltam atrodas Roču meža rezervāta teritorijā, kuras apmeklējums ir aizliegts.

Sēņu vairošana gida pavadībā

4 | Ungurmuižas parks

Ievērojams ar saviem vecajiem ozoliem. Uz kritušo ozolu stumbriem var novērot interesantas piepes. Rudeņos var palaimēties redzēt košo zeltpori (*Hapalo-pilus croceus*), kā arī citas ar ozoliem saistītas sēnes. Automašīnu var atstāt stāvlaukumā pie Ungurmuižas.

5 | Vaidavas ezera apkārtnē

Mežiem klāta teritorija (ap 1 km apkaimē) A no Vaidavas ezera, kā arī ezera krastu nogāzes. Te var izdoties atrast vasaras baraviku. Automašīnu var atstāt stāvlaukumā pie Vaidavas ezera pludmales.

Sēņu vērotāja inventārs:

- piemērots apģērbs dažādiem laika apstākļiem un dažādiem mežu (t.sk. mitro) tipiem;
- gumijas zābaki;
- grozs;
- sēņu noteicējs;
- lupa;
- piezīmju grāmatiņa;
- vietārlunīs, lai ar kādu īpašu brīdi vai sēņu sugu iepriecinātu sociālo tīklu lietotājus vai arī izmantotu mobilās aplikācijas – palīgu sēņu noteikšanā;
- navigācijas iekārta, lai mežā neapmaldītos.

Kā vērot sēnes videi draudzīgā veidā?

- Sēnes, kuras atpazīsti, atstāj mežā. Lai izplatās sporas un tās bagātinātu meža ekosistēmu.
- Ja gadās kāda pēc skata izcila vai līdz šim neredzēta sēne, nofotografē to.
- Pieraksti sēņu sugas, ko esi sastapis konkrētajā teritorijā, valstī, kontinentā.
- Ja kādu sēni nevari noteikt, liec to grozā un noteikšanu atstāj brīdim, kad atgriezies no meža vietā, kur būs nepieciešamais inventārs.
- Grozā liec tikai tās sēnes, kas nav aizsargājamas.
- Sēni nogriez ar nazi, nebojājot micēliju (sēņotni).
- Ja esi atradis reti sastopamu un aizsargājamu sēni, pastāsti par to mikologiem – sēņu pētniekiem.
- Savāc arī tās sēnes, no kurām pagatavosi pusdienas vai vakariņas, vai arī tās sēņu sugas, kuras līdz šim neesi degustējis.
- Nekad neēd tās sēnes, par kuru piederību konkrētai sugai neesi pārliecināts.
- Ja sēnes vāc maltītei, vienā grozā neliec indīgās un ēdamās sēnes.
- Ja esi iesācējs, paņem līdzi sēņu pazinēju.